 DOI: 10.17543/ISKKULT.2016.5.25

***Demjén Zita*[1] *– Szabó Tibor*[2]**

[1] Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Kancellária, Hallgatói Szolgáltatási Igazgatóság
[2] Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Üzleti Tudományok Intézet, Menedzsment és Vállalatgazdasági Tanszék

Fejlesztési lehetőségek a fogyatékossággal élő hallgatók segítésében

A hazai felsőoktatási intézmények a fogyatékossággal élő hallgatókat ma már meglehetősen jól támogatott környezetben segítik. Jogszabályok, s bennük költségvetési támogatások, tájékoztatók, intézményekre előírt külön segítő szolgálat (koordinátorok) egyaránt támogatják a fogyatékossággal élő hallgatók beilleszkedését, tanulmányaik sikerességét. Az alábbi cikk – egyetemi felmérés kapcsán – azzal foglalkozik, hogy mik lehetnek a fejlesztés irányai, mit lehet(ne) tenni még.

A téma sokféle megközelíthetősége miatt a vonatkozó hazai jogszabályi környezet meglehetősen változatos. A fogyatékossággal élő hallgatók alapvető jogait, az intézmények velük szembeni kötelezettségeit a nemzeti felsőoktatási törvény tartalmazza. Az egyes fogyatékossági típusokra ezeket kormányrendelet bontja le, egyúttal koordinátor(oka)t jelölve ki a fogyatékos hallgatókkal kapcsolatos teendők szervezésére. A fogyatékossággal élő hallgatókkal kapcsolatban még külön (jog)szabályokat hoztak közigazgatási gyakornoki programjukra, szociális támogatásukra, illetve az intézmények finanszírozására alkotott kormányrendelet külön normatívát állapított meg a fogyatékos hallgatókkal összefüggő intézményi feladatok ellátására. A hallgatói támogatások rendjét meghatározó kormányrendelet szintén tartalmaz a fogyatékossággal élő hallgatók támogatásával összefüggő különös szabályokat. A felvételin előnyben részesítik őket, az említett intézményi fogyatékosügyi koordinátor tanulmányaik ideje alatt további segítséget nyújt a tanulmányi és vizsgaügyekkel összefüggő kedvezmények megszerzése, tanulási környezetük javítása tekintetében.

A jogszabályi helyzet sajátosságai

A jogszabályi helyzet áttekintése után érdemes annak néhány sajátosságát vizsgálni. A jogszabályok kitérnek a különböző fogyatékosságtípusokra, ugyanakkor a legfontosabb, a 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (továbbiakban Nftv.) a tartósan vagy átmenetileg súlyos betegségben szenvedőket nem számítja speciális szükségletűnek. Ezzel szemben például az Eurostudent V. felmérés már nem kizárólag a hallgatók fogyatékosságaira kérdez rá, hanem krónikus betegségeikre és hosszan tartó egészségügyi problémáikra is (*Kiss*, 2014). Logikusnak tűnik, hogy ezeket a hallgatókat is fogyatékos társaikkal egy kalap alá vegyük. A 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról (108. § [6.]) definíciója szerint „fogyatékossággal élő hallgató (jelentke-

ző): aki mozgásszervi, érzékszervi vagy beszédfogyatékos, több fogyatékosság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd". Az 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet (a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről) ugyanakkor már új fogalmat használ, elsősorban a különböző juttatásokhoz való hozzáférés szempontjából, és így határozza meg:

„fogyatékossággal élő vagy egészségi állapota miatt rászorult hallgató: az a hallgató, aki
- fogyatékossága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre, gondozásra szorul, illetve aki fogyatékossága miatt rendszeresen személyi és/vagy technikai segítségnyújtásra és/vagy szolgáltatásra szorul, vagy
- munkaképességét legalább 67 százalékban elvesztette vagy legalább 50 százalékos mértékű egészségkárosodást szenvedett, és ez az állapot egy éve tart vagy előreláthatólag még legalább egy évig fennáll."

A kétféle definíció zavart okoz, és nem csak abban a tekintetben, hogy az intézmények fogyatékosügyi koordinátorai kinek, mely hallgatói körnek nyújtsanak segítséget. A fogyatékosságra adott állami támogatások esetében a kétféle megközelítés még inkább összekuszálja a szálakat, mert a többcsatornás finanszírozás eleve nehezebbé teszi az intézményen belüli allokációt, így elméletileg különbséget kell(ene) tenni az adott definíció szerint nyújtott hallgatói támogatások felhasználási szabályai szerint is.

A 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet (a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról) tételesen felsorolja a fogyatékossági típusokat, az azokra adható kedvezményeket, melyekben ezért nincs benne egészségkárosodottakra vonatkozó rész. Ezen felül az intézményi hallgatói fogyatékosügy menedzselésére kimunkált kormányrendeleti részek sem vonatkoznak, vonatkozhatnak az egészségkárosodottakra, így az egészségkárosodott, munkaképességét elvesztett hallgató szolgáltatásoktól, más kedvezményektől eshet el. Szintén jogszabályi diszkrepancia, hogy a Nftv. egyrészt főszabályként megállapítja, hogy az igénybe vehető támogatási idő legfeljebb két félévvel lehet hosszabb, mint az adott tanulmányok képzési ideje (47. § [3] bek.), másfelől a fogyatékossággal élő hallgató támogatási idejét a felsőoktatási intézmény legfeljebb négy félévvel megnövelheti (47. § [4] bek.). E két rendelkezés bizonyos esetekben egymással ellentétes lehet, feloldásához szintén törvénymódosítás szükséges.

Az intézmények fogyatékos hallgatóik után normatív támogatást kapnak, aminek folyósítása azonban szintén felvet néhány problémát:
- Az intézmények ezt a támogatást speciális program jogcímen kapják. Nem sorolják sem a képzési, sem a hallgatói támogatások közé, ezért felhasználására szabályok nem vonatkoznak. Ez nem feltétlenül baj, hiszen így lehet a legváltozatosabban, az igényeknek leginkább megfelelően felhasználni, ugyanakkor valamilyen összehangolása az egyéb támogatásokkal indokolt lehet. Nehezíti ugyanis a támogatás felosztását, hogy hallgatói fogyatékosügyi feladatokra a hallgatói előirányzaton keresztül is érkeznek támogatások, illetve annak felhasználási szabályai kedvezményezik a fogyatékossággal élő hallgatókat:
  - A jegyzet-előállítás támogatására rendelkezésre álló összeget a felsőoktatási intézmény jegyzetek előállítására, azok hallgatókhoz való eljuttatásának segítésére, továbbá fogyatékossággal élő hallgatók tanulmányait segítő eszközök beszerzésére használhatja fel.
  - A rendszeres szociális támogatás megállapítása során a fogyatékosság olyan előnyben részesítő tulajdonság, mely a hallgatót az egyébként szociálisan rászorultak közül kiemeli, és a neki megítélhető támogatás folyósítására kötelező

legalacsonyabb összeget ír elő, illetve már a szociális helyzet megállapításakor figyelembe kell venni, hogy a fogyatékos hallgatónak mekkora összeget kell fordítania különleges eszközök beszerzésére és fenntartására, speciális utazási szükségleteire, valamint személyi segítő, illetve jelnyelvi tolmács igénybevételére.

- A támogatást az intézmények a Nftv. szerint definiált fogyatékos hallgatók száma alapján kapják, így akár – az érintettek nem kellő rugalmassága esetén – az is előfordulhat, hogy súlyos egészségkárosodása (51/2007. [III. 26.] Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről) szerint a hallgatói előirányzat terhére szociális támogatást, esetleg kölcsönbe diktafont kapott hallgató a céltámogatásként érkező támogatásból beszerzett tablet kölcsönzésére már nem jogosult.

A fogyatékossággal élő hallgatókkal kapcsolatos jogi és pénzügyi eszközök környezetének kialakítása elismerésre méltó erőfeszítéseket követelt. A környezet ugyanakkor talán túlságosan is az eljárásokat, hatásköröket állítja középpontba, kevésbé a fogyatékossággal élő hallgatót. Feltételezhető, hogy az ilyen hallgatók egyéb ügyeikben is támogatásra szorulnak, és szívesen vennék, ha – fogyatékosságuk miatt – a hallgatói jogviszonyhoz tartozó más feladataikban is kapnának segítséget, nem csak a szűkebben vett tanulmányi ügyekben.

Ennek megfelelően a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Hallgatói Szolgáltatási Központja felmérést készített, hogy megtudja:

- szolgáltatásaival mennyire elégedettek a fogyatékossággal élő hallgatók,
- milyen új szolgáltatásokat vennének igénybe.

A felmérés kérdőíve 250 hallgatóhoz jutott el, 2015-ben ennyien számítanak fogyatékossággal (az 51/2007-es Kormányrendelet szerint) illetve egészségkárosodással élő hallgatónak.

Az igényfelmérő kérdőív értékelése

A kérdőív összeállításakor feltételeztük, hogy a fogyatékossággal élő hallgatók a szűkebben vett tanulmányokkal összefüggő segítségnyújtáson kívül más szolgáltatásokat is igénybe szeretnének venni, amennyiben azokat ingyenesen kínálják. Ezen felül kíváncsiak voltunk a meglévő szolgáltatások hallgatói elégedettségére. A kérdőív ezért három részből állt: 1. a válaszadók alapadatai; 2. a már meglévő szolgáltatások elégedettségmérése; 3. a szolgáltatások bővítésével kapcsolatos igények.

A kérdőívet minden olyan hallgató megkapta, aki az egyetemen fogyatékossága vagy átmeneti/tartós, súlyos egészségi problémája miatt regisztrált, és hozzájárult, hogy esélyegyenlőségi témákban e-mailen megkeressük.

Alapadatok

A kérdőívet összesen 32 hallgató töltötte ki. Az 1. ábra mutatja, hogy karok[1] szerint hogyan alakult a válaszadók eloszlása. A kérdőívet a BME 8 kara közül egyedül a Vegyészmérnöki és Biomérnöki Karról nem töltötték ki hallgatók.

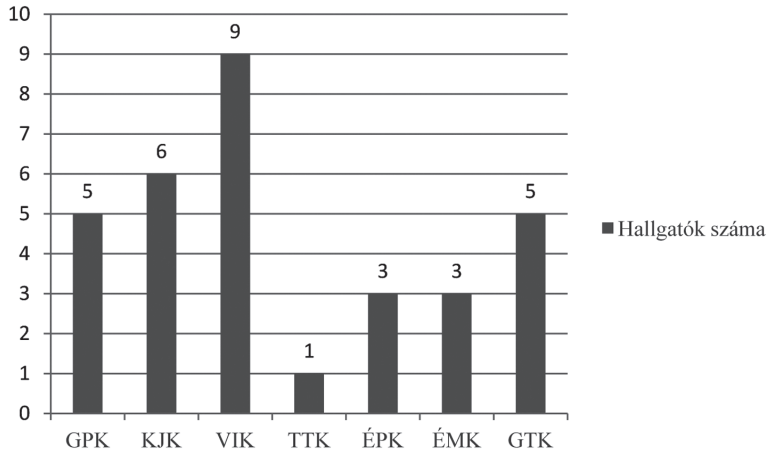

1. ábra. A válaszadók karok szerinti bontásban

A válaszadó hallgatók fogyatékosságuk típusa szerinti (2. ábra) megoszlásából látszik, hogy a kitöltők kicsivel több, mint fele pszichés fejlődési zavarral (tanulási zavarok) küzdő hallgató. Ez az eredmény összecseng a Neptunban regisztrált hallgatók létszám-adataival: az összes regisztrált hallgató 56,8 százaléka a pszichés fejlődési zavarral küzdő. Beszédzavarral és autizmus spektrumzavarral élő hallgató nem töltötte ki a kérdőívet, az egyéb kategóriát sem jelölték meg.

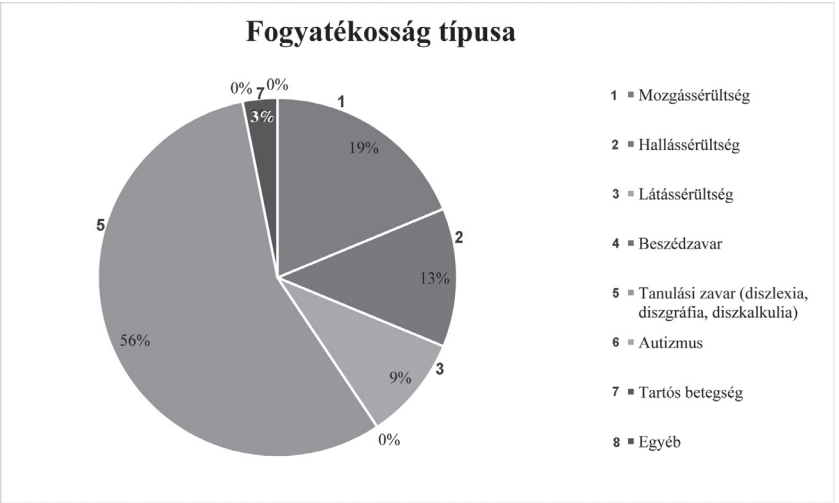

2. ábra. Válaszadók a fogyatékosság típusa szerint bontva

Felmértük a hallgatók elégedettségét egyetemi mindennapjaik fontos szereplőivel kapcsolatban (3. ábra). Az adatok alapján az látszik, hogy leginkább az oktatásszervezők és az oktatók segítőkészségével elégedettek, legkevésbé pedig az egyéb egyetemi szereplőkkel (például nevelőtanárok, portások).

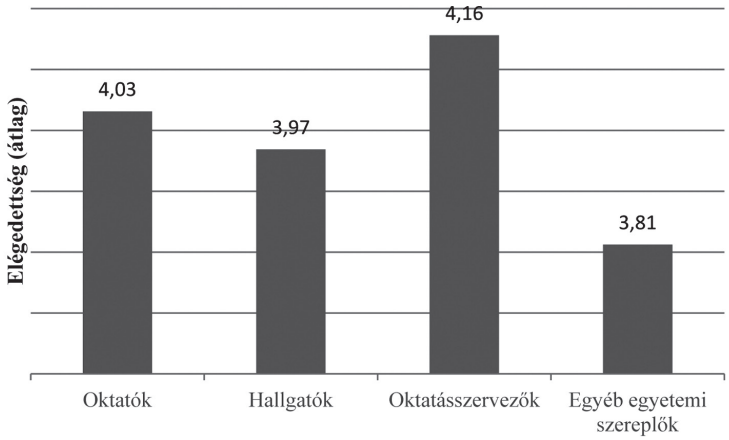

3. ábra. A hallgatók elégedettsége egyetemi környezetük segítőkészségével

A már meglévő szolgáltatások értékelése

A következő kérdéscsoport az esélyegyenlőségi szolgáltatások elégedettségmérése.
A hallgatók válaszaiból látszik (4. ábra), hogy 25 százalékuk, összesen 8 fő egyáltalán nem vett igénybe eddig szolgáltatásokat, a feltett nyitott végű kérdésben fejthették ki, hogy ennek milyen okai vannak. A következő indokokat kaptuk: nem hallott róla vagy nem talált az online felületen elegendő tájékoztatás; nem érezte szükségességét, vagy inkább önerőből oldotta meg felmerülő nehézségeit; tart attól, hogy nem kezelnék diszkréten problémáját; csak nemrég kezdte meg egyetemi tanulmányait.

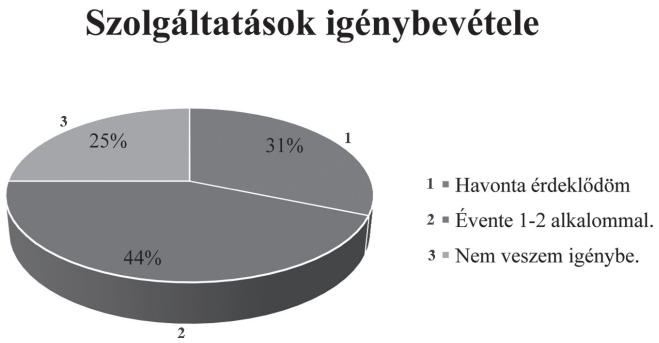

4. ábra. A jelenlegi szolgáltatások igénybevételének gyakorisága a válaszadók közt

A hallgatók a szolgáltatások minőségével kapcsolatban is kifejezhették elégedettségüket. Ennél a kérdésnél fontos megemlíteni, hogy nem volt kötelező mindegyik szolgáltatást értékelni, értelemszerűen csak azt, amelyiket igénybe vették. Ötfokú skálán értékelhették a szolgáltatásokat. Az alábbi eredményeket kaptuk (5. ábra):

- eszközkölcsönzés esetében a válaszok átlaga: 4,65 pontérték (n=17, s=0,606),
- jegyzetelő szolgáltatás: 4,25 pontérték (n=12, s=0,753),
- korrepetitor szolgáltatás: 4,11 pontérték (n=9, s=1,166),
- számonkérések módosítása: 4,53 pontérték (n=17, s=0,717).

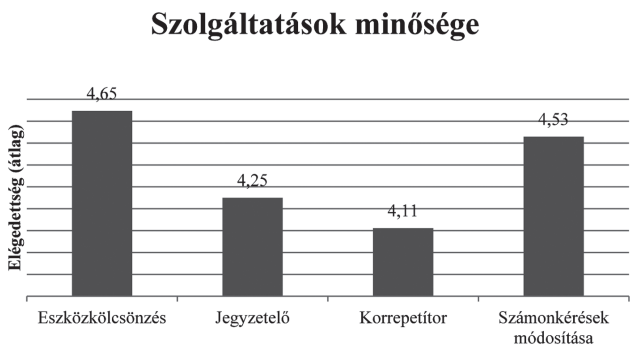

5. ábra. Elégedettség a jelenlegi szolgáltatások minőségével (pontszámok átlaga)

Ennél a kérdésnél részletesen is kifejthették, hogy mit javasolnak a szolgáltatások fejlesztésére, az alábbi válaszokat kaptuk:

- a honlapon található eszközlista frissítése;
- kölcsönözhető tankönyvek, jegyzetek bővítése;
- ingyenes nyomtatási lehetőség újraindítása;
- a regisztrációk és kérelmek minél gyorsabb elbírálása;
- a szolgáltatások hatékonyabb hirdetése.

Megkérdeztük a hallgatókat arról is, hogy mennyire találják hasznosnak az esélyegyenlőségi hírlevél tartalmát (6. ábra). Majdnem 50−50 százalékos arány alakult ki azok közt, akik mindig olvassák a hírlevelet és hasznosnak tartják azt (14 fő), és azok közt, akik elolvassák ugyan a leveleket, de különösebben nem érdeklődnek a meghirdetett témák iránt (16 fő), 2 fő pedig az jelölte, hogy egyáltalán nem olvassa ezeket a témájú leveleket.

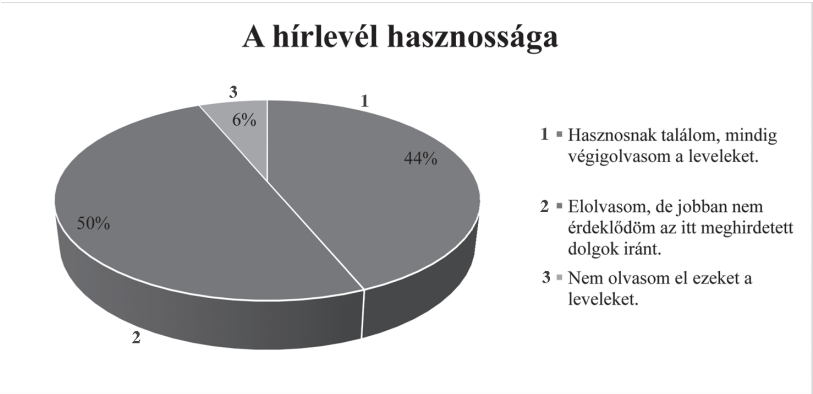

6. ábra. Az esélyegyenlőségi hírlevél hasznosságának értékelése

A szolgáltatás fejlesztéséhez kapcsolódó vélemények

A harmadik kérdéscsoportban az esélyegyenlőségi szolgáltatások bővítéséről kértük a hallgatók véleményét. Felsoroltuk azokat a lehetséges opciókat, amelyekkel a későbbiekben bővülhetne ez a terület. A legtöbben (összesen 16 fő) speciális nyelvtanfolyamot szeretnének a tanulási zavarral küzdők számára, ez az eredmény egybecseng a válaszadó hallgatók fogyatékosság-típus szerinti megoszlásával. A hallgatók 41 százaléka gondolja úgy, hogy szükség lenne az oktatók, mentorok és más egyetemi szolgáltatók tájékoztatására a fogyatékossággal élők jogairól (7. ábra). Az egyéb igényeknél 4 fő jelezte, hogy az ingyenes nyomtatási és jegyzet-fénymásolási lehetőség újraindítását, illetve egy fő az online elvégezhető kurzusok támogatását javasolja.

Az eszközkészlet bővítésére a következő javaslatok érkeztek:

- táblagép;
- könnyen hordozható laptop;
- digitális diktafon;
- nyelvtankönyv;
- tablethez kiegészítő toll vagy egyéb, jegyzetelést megkönnyítő lehetőség;
- videotorium előadásokról, gyakorlatokról;
- tanulást segítő elektronikus eszközök;
- szkenner.

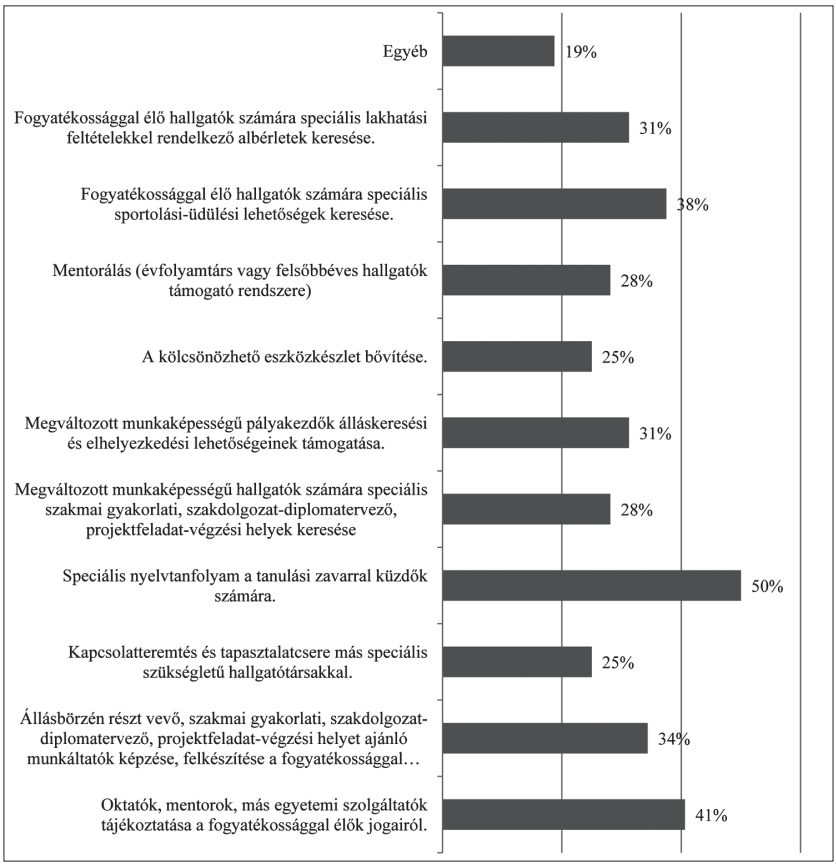

7. ábra. Esélyegyenlőségi szolgáltatások bővítése

Tréningen a válaszadók 66 százaléka venne részt szívesen, és a felajánlott témakörök közül a 8. ábra mutatja a részvételi szándékot, legtöbben a munkaerőpiacra lépést támogató tréninget preferálnák.

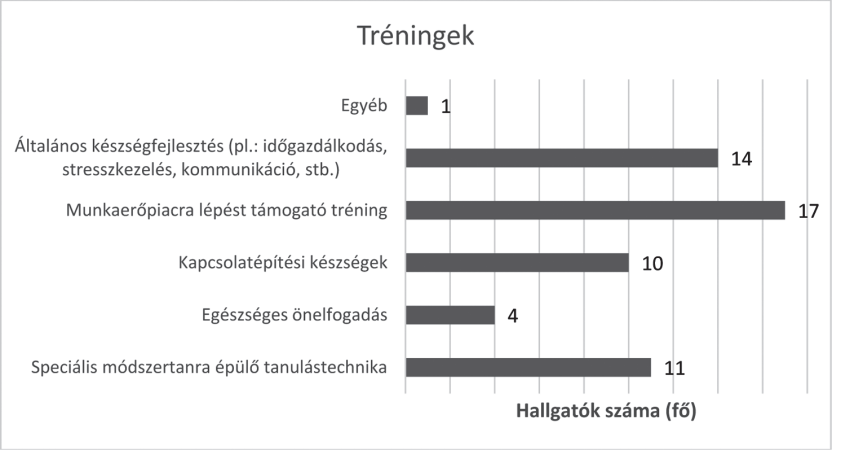

8. ábra. Tréning részvételi igények

Eredmények összefoglalása

Az eredmények összesítése után egyik fejleszthető területként határozható meg a kommunikációs csatornák hatékonyságának növelése.

Jelenleg az elsőéves hallgatókat Neptun üzenettel, illetve a gólyatáborokban tájékoztatjuk az esélyegyenlőségi tanácsadásról. A felsőbb éves hallgatókat a kitöltött regisztrációs lapok alapján érjük el. Sajnos, több esetben kiderült, hogy a regisztrációkor megadott e-mail cím már nem létezik, vagy már nem elsődleges e-mail címként használják, így kevésbé figyelik az arra küldött tartalmakat. Az esélyegyenlőségi hírlevél fejlesztésével, a szervezet honlapján található esélyegyenlőségi rész frissítésével és nem utolsósorban az adatbázis gyakoribb frissítésével még hatékonyabbá tehető a kommunikáció a visszajelzések alapján.

A jelenleg működő szolgáltatások minőségi fejlesztésére érkezett javaslatok alapján a szolgáltatások eredményesebb hirdetésére érdemes nagyobb figyelmet fordítani, ez összefüggésben áll a fent említett kommunikáció hatékonyságának fejlesztésével. A kölcsönözhető eszköz- és tankönyvkészlet bővítése, az aktuális lista naprakész vezetése és a hallgatók számára könnyen elérhetővé tétele szintén fejleszthető terület.

Az újítások, bővítés kapcsán a véleményeket összesítve a speciális nyelvtanfolyam kapta a legtöbb jelölést. A speciális igényű hallgatók közt a tanulási zavarral élők felülreprezentáltsága, illetve a tanulási zavarok esetén előforduló nyelvtanulási nehézségek sajátosságai támaszthatják alá a kapott magasabb igényt. Az oktatók, mentorok és más egyetemi szolgáltatók tájékoztatása a fogyatékossággal élők jogairól a hallgatók 41 százaléka szerint fontos lenne, ami érzékenyítő program indítását indokolja. A válaszadó hallgatók tréningekre adott részvételi hajlandósága alapján a már kidolgozott tréningek ajánlhatók. Az új ötletek közül a munkaerőpiacra lépést támogató tréning iránti érdeklődést a célcsoportra irányuló tréningfejlesztés tervezésekor fontos figyelembe venni.

Javaslatok

A felmérés értékelése után érdemes összefoglalni a dokumentumelemzéssel és a felméréssel kapcsolatos eredményeket.

A jogszabályi környezet az utóbbi három évben nagymértékben változott. A fogyatékossággal kapcsolatos definíciók, rendelkezések megszülettek a nemzeti felsőoktatási törvényben és a végrehajtására kiadott jogszabályokban egyaránt. A szabályozás és a finanszírozás áttekinthetőbbé és egymással nagyobb szinergiában állóvá tétele érdekében az alábbiakat javasoljuk:

– A Nftv. és a térítésekről-juttatásokról szóló kormányrendelet adja ugyanazt a definíciót a fogyatékossággal élő, kedvezményekben és juttatásokban részesítendő hallgatóra, célszerűen a kormányrendelet szerintit. Ennek megfelelően azonos státuszúak és ugyanazon halmazba tartozók legyenek a fogyatékossággal élő, valamint a súlyosan egészségkárosodott, munkaképességüket részben elvesztő hallgatók. Javasoljuk, hogy a jogszabályok a fogyatékossággal élő és egészségkárosodott, munkaképességüket részben elvesztő hallgatókat egységesen speciális szükségletűnek nevezzék, mert az összefoglaló elnevezés jobban kifejezi a közös halmaz lényegét. A törvénymódosítás szükségszerűen magával hozza a 87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet (a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról) módosítását is, hogy annak részévé váljanak az egészségkárosodottak, munkaképességüket elvesztők esetében alkalmazható kedvezmények is.
– A speciális szükségletű hallgatók után járó normatív támogatás kerüljön a hallgatói előirányzatba, és
  - arról, valamint szintén a hallgatói előirányzat részeként kezelt
  - jegyzettámogatás fogyatékossággal élő hallgatókra fordított részéről,
  - szociális támogatás fogyatékossággal élő hallgatókra fordított részéről egységes szabályok és eljárás szerint szülessen döntés az intézményekben, a térítésekről és a juttatásokról szóló kormányrendelet fogalmazzon meg ezt támogató rendelkezéseket.
– A fogyatékossággal élő hallgatók tekintetében a felsőoktatási intézményeknek ugyanolyan kondíciókkal legyen lehetőségük támogatásokat, adományokat fogadni, mint a közhasznú alapítványoknak. E javaslatot talán indokolni sem kell, a fogyatékossággal élő hallgatóknak nem elhanyagolható költségtöbbletet jelentenek a különleges eszközök beszerzésére és fenntartására, speciális utazási szükségleteikre, valamint személyi segítő, illetve jelnyelvi tolmács igénybevételére fordított összegek, tartós és átmeneti egészkárosodás esetén a rendszeresen szedett gyógyszerek, kezelések, speciális étrend finanszírozása. Ennek megfelelően – amennyiben az adományozó a támogatást a fogyatékossággal élő hallgatók sajátos igényeinek megfelelő feltételek javítása érdekében szükségessé váló feladatok finanszírozására adja – javasoljuk, hogy a társasági adó hatálya alá tartozó adományozó adózás előtti eredményét csökkenthesse a felsőoktatási intézménynek adományozási szerződés keretében, visszafizetési kötelezettség nélkül adott támogatás, juttatás, térítés nélkül átadott eszköz könyv szerinti értékének, valamint térítés nélkül nyújtott szolgáltatás bekerülési értékének
  - 20 százalékával, valamint
  - további 20 százalékkal tartós adományozási szerződés esetén, de együttesen legfeljebb az adózás előtti eredmény összegével.

  Javasoljuk – szintén a közhasznú alapítványok mintájára – továbbá, hogy a fogyatékos hallgatókkal összefüggő feladatok ellátására a felsőoktatási intézmények ÁFA-mentes tárgyieszköz-, illetve szolgáltatás-juttatást is fogadhassanak és minden adomány esetében nyíljon lehetőség utalni a támogató nevére, tevékenységére.

– A felmérésből kiderült, hogy a fogyatékossággal élő hallgatók szívesen vennék, ha az intézmények nem csak tanulmányi kötelezettségeik teljesítésével közvetlen összefüggésben, de minden lehetséges esetben segítenék őket. Jó gyakorlatok, esettanulmányok bemutatásával az intézményi esélyegyenlőségi koordinátorokat orientálni lehet, hogy milyen programokat szervezzenek a fogyatékossággal élő hallgatók helyzetének javítására. Néhány példa:
  - Oktatók, mentorok, más egyetemi szolgáltatók tájékoztatása a fogyatékossággal élők jogairól. Ezzel összefüggésben a Nftv. végrehajtási rendeletében (87/2015. [IV. 9.] Korm. rendelet (a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról) 65. §-a) körülírt – hátrányos helyzetű hallgatóknak szervezett – mentorprogramba a fogyatékossággal élő hallgatók bekapcsolása. A fogyatékossággal élő hallgatók – e tulajdonságuk alapján – kapcsolódhassanak be a mentorprogramba, azaz az esélyegyenlőségi koordinátorokon kívül segíthesse beilleszkedésüket az intézmény erre felkészült oktatója, kutatója, tanára, illetve hallgatója.
  - Állásbörzén részt vevő, szakmai gyakorlati, szakdolgozat-diplomatervező, projektfeladat-végzési helyet ajánló munkáltatók képzése, felkészítése a fogyatékossággal élő munkavállalókkal való bánásmódra.
  - Megváltozott munkaképességű hallgatók számára speciális szakmai gyakorlati, szakdolgozat-diplomatervező, projektfeladat-végzési helyek keresése.
  - Megváltozott munkaképességű pályakezdők álláskeresési és elhelyezkedési lehetőségeinek támogatása.
  - Fogyatékossággal élő hallgatók számára speciális sportolási-üdülési lehetőségek keresése.
  - Munkaerőpiacra lépést támogató tréning.
  - Fogyatékossággal élő hallgatók számára speciális lakhatási feltételekkel rendelkező albérletek keresése.

Összefoglalás

A cikkben összefoglaltuk a fogyatékos hallgatókkal kapcsolatos legfontosabb jogszabályi problémákat. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen végzett kérdőíves felmérés alapján javaslatot tettünk a fogyatékossággal élő hallgatókkal kapcsolatos szolgáltatásfejlesztési irányokra. Legfontosabb megállapításaink:

A jogszabályok nem egységesen definiálják a speciális szükségletű (fogyatékossággal élő, egészségkárosodott, munkaképességüket elvesztett) hallgatók fogalmát, ami zavaros helyzetet teremthet a nekik nyújtott intézményi szolgáltatásokban. Javasoljuk az 51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet (a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről) által alkalmazott definíció általános alkalmazását, és a támogatási előirányzatok e definíció szerinti számítását.

A fogyatékossággal élő hallgatók támogatása nem egységes, a többcsatornás rendszer felhasználási szabályai egymással nem harmonizálnak. Javasoljuk, hogy minden ezzel kapcsolatos támogatás a hallgatói előirányzatba kerüljön, és egységes szabályok és eljárások vonatkozzanak felhasználásukra. A fogyatékossággal élő hallgatók tekintetében továbbá javasoljuk, hogy a vállalati szféra adományainak bevonására is nyíljon lehetőség, e tekintetben a felsőoktatási intézmények a közhasznú alapítványokkal kerüljenek egy kalap alá.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen folytatott felmérés alapján megállapítottuk, hogy a fogyatékossággal élő hallgatók szívesen vennék, ha az intézmények a tanulásukat érintő közvetlen segítségnyújtáson kívül is szerveznének

szolgáltatásokat helyzetük könnyítésére. Leggyakrabban[2] 1. az oktatók, mentorok, más egyetemi szolgáltatók tájékoztatása a fogyatékossággal élők jogairól; 2. a fogyatékossággal élő hallgatók számára speciális sportolási-üdülési lehetőségek keresése; 3. az állásbörzén részt vevő, szakmai gyakorlati, szakdolgozat-diplomatervező, projektfeladat-végzési helyet ajánló munkáltatók képzése, felkészítése a fogyatékossággal élő munkavállalókkal való bánásmódra lehetőségeket, valamint 4. a munkaerőpiacra lépést támogató tréningeket említették.

A jogszabályok nem egységesen definiálják a speciális szükségletű (fogyatékossággal élő, egészségkárosodott, munkaképességüket elvesztett) hallgatók fogalmát, ami zavaros helyzetet teremthet a nekik nyújtott intézményi szolgáltatásokban.

Irodalomjegyzék

Kiss László (2014): Fogyatékkal élő és krónikus beteg hallgatók a felsőoktatásban. *Felsőoktatási Műhely*, 1. sz. 117–128.

2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról.

87/2015. (IV. 9.) Korm. rendelet a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról.

50/2008. (III. 14.) Korm. rendelet a felsőoktatási intézmények képzési, tudományos célú és fenntartói normatíva alapján történő finanszírozásáról.

51/2007. (III. 26.) Korm. rendelet a felsőoktatásban részt vevő hallgatók juttatásairól és az általuk fizetendő egyes térítésekről.

555/2013. (XII. 31.) Korm. rendelet a fogyatékos felsőoktatási hallgatók közigazgatási ösztöndíjprogramjának létrehozásáról.

6/2015 (X. 29.) Rektori-Kancellári közös utasítás a BME speciális szükségletű hallgatóinak tanulmányi esélyegyenlőségét segítő feltételekről.

423/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet a felsőoktatási felvételi eljárásról.

Jegyzetek

[1] A kérdőívet legnagyobb számban a tanulási zavarral rendelkező hallgatók töltötték ki, így a nekik szervezett nyelvtanfolyamokra adott helyeslő válaszokat nem számítottuk be.

[2] Az ábrán szereplő rövidítések magyarázata: Gépészmérnöki Kar (GPK), Közlekedésmérnöki és Járműmérnöki Kar (KJK), Villamosmérnöki és Informatikai Kar (VIK), Természettudományi Kar (TTK), Építészmérnöki Kar (ÉPK), Építőmérnöki Kar (ÉMK), Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar (GTK)